

POSUDEK OPONENTA DISERTAČNÍ PRÁCE

Jméno a příjmení doktoranda: **Mgr. David KIMMER**
Studijní program: Ošetrovatelství
Oponent disertační práce: **doc. PhDr. Andrea Botíková, PhD.**
Školitel: doc. PhDr. Sylva Bártlová, Ph.D.
Název disertační práce: **Primární prevence u adolescentů z pohledu stravování**

Aktuálnost zvolenej témy

Výber témy dizertačnej práce hodnotím z pohľadu ošetrovateľstva a ošetrovateľskej praxe za vysoko aktuálny, významný a dôležitý. Spracovanie problematiky stravovacích návykov u adolescentov s akcentom na edukáciu považujem za vysoko pozitívny a opodstatnený. Adolescentný vek z pohľadu uspokojovania bio-psycho-sociálnych potrieb prináša nespočetné množstvo kvalitatívnych i kvantitatívnych zmien vo vývoji človeka, ktoré je nevyhnutné sledovať, korigovať a neustále usmerňovať. Ako autor uvádza: „...vhodne zvolená edukácia sa javí ako jeden z efektívnych nástrojov v snahe zamedziť nevhodným stravovacím návykom adolescentov a nelichotivému počtu (zvýšenému) adolescentov s nadváhou až obezitou“.

Spracovanie práce

Teoretické východiská dizertačnej práce sú spracované prehľadne, jasne, zrozumiteľne, miestami až detailne popísané. Autor sústredil svoju pozornosť na definovanie ošetrovateľstva v kontexte primárnej zdravotnej starostlivosti a v kontexte v komunitnej starostlivosti. Pozitívne hodnotím podkapitolu, kde autor popisuje úlohy školskej sestry v procese výchovy k zdraviu (čo na Slovensku postrádame). Vo vzťahu k zadanej téme sú systematicky spracované kapitoly edukácia v ošetrovateľstve, zdravie a jeho podpora, rozdelenie prevencie a stravovanie u adolescentov. Doktorand sa snažil a uchopil problematiku v širokom kontexte, niektoré kapitoly by som odporučila spracovať v menšom rozsahu, čo však neznižuje úroveň a kvalitu spracovania práce. Predpokladám, že autor mal snahu zachytiť každý detail, ktorý akokoľvek súvisí s danou problematikou.

Stanovenie cieľov, hypotéz a výskumnej otázky z metodologického hľadiska hodnotím ako správne a vhodne formulované, ako aj zadefinovanie a operacionalizáciu jednotlivých pojmov. V metodike výskumného šetrenia autor dôsledne popisuje design výskumu a štatistické spracovanie dát kvalitatívneho i kvantitatívneho výskumu. Pre spracovanie dát autor použil dva dotazníky – jeden vlastnej konštrukcie a jeden štandardizovaný (TFEQ), výber respondentov (v počte 1130) bol náhodný, výber typu školy bol zámerný. Štatistické spracovanie údajov bolo realizované a prevedené správne za pomoci efektívne zvolených a aplikovaných štatistických metód, ktoré autor bližšie popisuje a charakterizuje v práci. Pozitívne hodnotím prehľadné spracovanie kvalitatívneho i kvantitatívneho výskumu. Autor preukázal znalosť danej problematiky, schopnosť a intenciu pri pomenovaní jednotlivých problémov. Ako sám autor poukazuje na určitý limit, že výskumné šetrenie prebehlo len na území Jihočeského kraje, z môjho pohľadu pre tento druh práce to považujem za dostačujúce.

Zistené údaje a výsledky sú zaujímavé, relevantné s výsledkami iných zahraničných štúdií a následne vhodné na publikovanie. Zo spracovania výskumného šetrenia práce usudzujem, že kandidát sa touto témou zapodieval dôsledne, pristupoval k nej zodpovedne, o čom svedčí i fakt množstva použitej literatúry od domácich i zahraničných autorov (171 literárnych zdrojov).

Najprínosnejšia časť práce

V závere si dovoľujem konštatovať, že dizertačná práca Mgr. Davida Kimmera je pozitívnym prínosom pre ošetrovatel'stvo a ošetrovatel'skú prax. Tvorí ucelený pohľad na problematiku stravovacích návykov u adolescentov s dôrazom a nutnosť, ba až nevyhnutnosť prevencie a výchovy k zdravému spôsobu života (stravovacích návykov) u mladých ľudí. V neposlednom rade aj dôraz na efektívnu edukáciu, využívanie edukačných techník je jeden z nástrojov ako zabrániť vzniku nadváhy a následne obezity vo vyššom veku. Oceňujem autorovu snahu o zmapovanie a výskumné šetrenie práve u adolescentov ako špecifickej skupine ľudí, u ktorých sa ešte dá predpokladať, že dôjde k zmene životného štýlu cieľavedomým usmerňovaním a nabádaním k uchovaniu a upevneniu zdravia.

Záver

Doktorandská dizertačná práca spĺňa všetky požadované kritéria kladené na tento druh kvalifikačnej práce. Vychádzajúc z komplexného posúdenia navrhujem doktorandovi Mgr. Davidovi Kimmerovi na základe úspešného priebehu obhajoby udeliť titul „Ph.D.“ v študijnom odbore Ošetrovatel'stvo.

Otázky do diskusie:

1. Myslíte si, že v ambulanciách pre deti a dorast má sestra dostatok priestoru na edukáciu adolescentov? Ako ju v reálnej ošetrovatel'skej praxi sestra realizuje? Príp. navrhnete riešenia.
2. Výsledky Vášho výskumného šetrenia (vo vzťahu k pohlaviu a typu navštevovanej školy) sú veľmi zaujímavé, o čom som sa zmienila aj vyššie v texte posudku. Aký je Váš názor – súvisí príjem a druh potravy s finančnou otázkou v rodine adolescenta?

V Trnave 28. augusta 2017

doc. PhDr. Andrea Botíková, PhD.

oponent

POSUDEK OPONENTA DISERTAČNÍ PRÁCE

Jméno a příjmení doktoranda: **Mgr. David KIMMER**
Studijní program: P5341 Ošetrovatelství
Oponent disertační práce: **doc. MUDr. Jaroslav Daniška, CSc.**
Školitel: doc. PhDr. Sylva Bártlová, Ph.D.
Název disertační práce: **Primární prevence u adolescentů z pohledu stravování**

Dizertačná práce kandidáta sa zaoberá jedným z najdôležitejších období človeka, kedy sa formuje jeho životný štýl a od neho závisí zdravý vývoj spoločnosti. Významnou súčasťou životného štýlu je výživa. Význam nadobúda najmä preto, lebo v adolescentnom období sa formujú zmeny, ovplyvňujúce ďalší vývoj jedinca, alebo celej komunity, či spoločnosti. Predmetom práce je kvantitatívna a kvalitatívna analýza stravovacích zvyklostí u študentov stredných škôl s maturitou vo veku 15-18 rokov. Nová paradigma komunitnej ošetrovateľskej starostlivosti poskytuje autorovi priestor pre analýzu efektu edukácie a využíva moderný systém komunitnej starostlivosti, ako možný nástroj výchovy komunitnou (školskou) sestrou. Ošetrovatelstvo vníma v celej jeho fyzickej a psychologickej úrovni, definuje komunitnú starostlivosť ako najvyšší stupeň plnenia zdravotnej politiky, definuje zároveň primárnu starostlivosť, všetko ako fenomény, ktoré vytvárajú rámec pre formuláciu jeho otázok, na ktoré hľadá odpoveď: aká je úroveň stravovania dospievajúcej mládeže, ako ovplyvňuje úroveň výživy typ strednej školy s maturitou, ale s rôznym zameraním, ako s edukáciou, pokúsil sa aj o samostatný prístup k vlastnej edukácii s osobitným zhodnotením efektov. V tomto ohľade považujem obsahové smerovanie práce a položené otázky za mimoriadne aktuálne a správne.

Autor prejavil dostatočný prehľad v danej problematike, použil dobre volenú literatúru. Teoretickým východiskom práce sa stal behaviorálny model Dorothy Elizabeth Johnson. Z veľkého množstva koncepčných modelov si vybral model tzv. línie obrany Betty Neuman, ktorá môže byť narušená napr. nesprávnou výživou. Správy, ktoré pochádzajú z vyspelých krajín poukazujú na vysokú mieru nevhodného životného štýlu, vrátane výživy, najmä u mladých ľudí. Na programe dňa je edukácia, kto by to mal robiť a ako vzdelávať komunitné (školské) sestry, ktoré považuje za realizátorov edukačného procesu. Podrobnejšie sa zaujíma o fázy a metódy edukačného procesu a jeho kontexty na medzinárodné aktivity (WHO), v rámci programov Zdravie pre všetkých do roku 2000 atď.

V úvode empirickej časti autor definuje adolescenciu po stránke biopsychosociálnej, hormonálnej a rozvoja intelektových schopností. Analyzuje podiel rodiny na vytváraní osobnostného postoja k jedlu. Odvolávajúc sa na nutričné ciele WHO, podáva ich prehľad, ktorý je v súlade s medzinárodnými inštitúciami vo svete. Napokon v rozsiahlej kapitole uvádza zahraničné štúdie, ktoré sa zaoberajú problematikou blízkou k autorovmu predmetu štúdia.

Hlavným cieľom práce je mapovanie stravovacích návykov adolescentov v závislosti na type školy, pohlavia, výberu zložiek potravy, vplyvu médií a zistiť vplyv edukačného programu na tvorbu stravovacích návykov. Na ciele práce nadväzovali aj hypotézy na existenciu štatistických rozdielov v dodržiavaní výživových odporúčaní podľa pohlavia, školy, podľa preferencie zložiek potravy medzi dievčatami a chlapcami, podľa vplyvu médií a nakoniec, či existuje štatistický významný rozdiel vo vedomom obmedzovaní príjmu potravy podľa pohlavia. Na záver cieľov položil si autor výskumnú otázku, ako ovplyvní edukačný program návyky adolescentov.

Predmetom štúdie boli adolescenti troch vybraných škôl v počte 1130 vo veku 15-18 rokov. V tejto súvislosti mi chýbala aspoň stručná charakteristika súboru, napr.: gymnázia (univerzálne, viac teoretické vzdelanie), SZŠ (prevažne dievčatá), SOU (menej teórie, viac praktického prístupu). Štúdia bola realizovaná kvantitatívne a kvalitatívne. Kvantitatívna pozostávala s kombinácie dvoch dotazníkov, prvý bol vlastnej konštrukcie, druhý bol štandardný dotazník pre adolescentov a dospelých, ktorý mapoval stravovacie správanie v troch faktorov (TFEQ). Štandardný zber si autor zabezpečil v záujme presnosti osobne. Keďže veľkosť súboru zodpovedá štatistickej významnosti, považujem zvolené štatistické metódy za relevantné, napriek niektorým pochybnostiam o klinickej významnosti. Dotazník vlastnej konštrukcie predstavuje šírku záujmu autora a snahu o komplexnosť študovanej problematiky. Štandardný dotazník – TFEQ – hodnotí správanie na základe troch faktorov: faktor reštrikcie, disinhibície a hladu. Pomocou osobitného skóre vyjadruje výsledky dotazníka TFEQ.

Do kvalitatívneho výskumu zaradil autor 59 probandov a rozdelil ich na skupinu výskumnú a kontrolnú. Osobitný design bol postavený na vlastnom dotazníku, ktorý rozšíril o ďalšie dôležité fenomény výživy a životného štýlu. Dôležitou súčasťou designu bola pre edukačný a post edukačný výstup skúmaných fenoménov komparácia nutričného efektu výskumnej skupiny s kontrolnou skupinou a jej odraz v BODYSTAT-ových parametroch. Výsledky svojej široko ponímanej práce podáva autor na prehľadných 114 grafoch a 14 tabuľkách, v ktorých je zahrnutá celá získaná databáza výsledkov z dotazníka vlastnej konštrukcie, dotazníka TFEQ a výsledky kvantitatívneho výskumu. Dosiahnuté výsledky sú vyjadrené v absolútnych číslach, alebo percentuálne, alebo sa určuje štatistická významnosť, ktorej metódy odpovedajú charakteru a štruktúre danej časti práce.

Jednotlivé štatistické významnosti zodpovedajú štruktúre, ako je postavený vzťah výživových fenoménov v predmete výskumu. Niektoré grafy (vyjadrujúce určitý vzťah) majú s výpovedného hľadiska prirodzene väčší klinický význam, najmä pre prípravu edukačných plánov. Osobitne by som vyzdvihol efekt edukácie v autorovej zrovnávajúcej analýze.

Práca obsahuje 171 literárnych citácií, zahraničných i domácich autorov, presne citovaná v texte a odpovedá citačnej norme. Po formálnej stránke práca je zaujímavo štruktúrovaná, Kapitoly majú logické členenie, práca má 150 strán odborného textu a má vedecký charakter.

Práca kandidáta dizertačnej práce prináša prvý komplexný pohľad na stravovanie adolescentov v ČR u časti stredoškolákov v 3 typoch škôl tiež v závislosti na pohlaví, čím považujem hlavný cieľ za splnený. Pozornosť si pri tom zasluhuje fakt, že najväčšie negatívne fenomény výživy sa sústredili na SOU a čiastočne aj SZŠ, (dievčatá). V druhom ciele šlo o výber zložiek potravy. Výsledky priniesli očakávané i neočakávané poznatky, ako nízky konzum rýb, strukovín ale najmä zeleniny, takmer 40 % adolescentov neraňajkuje. V treťom ciele nebola potvrdená úloha médií. Naopak v poslednom ciele sa ukázala ako veľmi účinná osobná edukačná príprava autora. Súčasťou výsledkovej časti je aj testovanie zvolených hypotéz pre ktoré spresnil doporučené výživové dávky ČR „Zdravá 13“ tak, aby mohli byť využité pre štatistické spracovanie. Formálnej stránka tejto časti je stručná, náročná na hodnotenie, štatistický výsledok by mal byť zvýraznený, ako aj termín „nelze zamítnout“, pretože ide o terminus technicus. O podrobnejší komentár hodnotenia hypotéz poprosím v otázke č.1.

Výsledky predkladanej práce sú v detailoch mnohostranné a dávajú dostatočný, najmä široký prehľad o výživových trendoch mladej generácie v porovnaní s vyspelým svetom. Sumácia získaných detailov poskytuje informácie o kvalite výživy, preferencii a obmedzovaní príjmu, alebo vylučovaní, o medzi pohlavnými rozdielmi a o vplyve typu školy na úroveň stravovania. Niektoré výstupy a z toho vyplývajúce zistenia sú originálne. Predpokladám, že je dostatočný dôvod pre využitie poznatkov v edukačnom procese.

Otázky do diskusie:

1. Aký význam pripisujete štatistickému hodnoteniu hypotéz (osobitne HA)?
2. Aké vzdelanie v oblasti výživy by ste odporučili komunitnej sestře?
3. Čo považujete za príčinu nízkej konzumácie rýb, strukovín a čerstvej zeleniny a ako by ste zdôvodnili v edukačnom procese ich význam?

Doporučuji, aby byla disertační práce přijata k obhajobě a na základě úspěšné obhajoby, aby byl Mgr. DAVIDOVI KIMMEROVI udělen akademický titul *Philosophiae doctor*, ve zkratce Ph.D., v oboru Ošetřovatelství podle § 47 Zákona o vysokých školách č. 111/98 Sb.

"Disertační práce ověřena v systémuTheses".

Doc. MUDr. Jaroslav Daniška, CSc.

SPU, FAPZ, Katedra výživy lidí v Nitre

Dňa 25. 08. 2017

podpis oponenta disertační práce.....

